

Europeisk charter om lokalt selvstyre

Innledning

Undertegnende regjeringer, medlemmer av Europarådet,

Som tar i betraktning at Europarådets formål er å oppnå større enhet blant medlemmene i den hensikt å sikre og realisere de idealer og prinsipper som er deres felles arv;

Som tar i betraktning at en måte å oppnå dette formål på er gjennom avtaler i den administrative sektor;

Som tar i betraktning at lokale myndigheter er et hovedgrunnlag for ethvert demokratisk politisk styre;

Som tar i betraktning at borgeres rett til å engasjere seg i offentlige anliggender er et av de demokratiske prinsipper som alle Europarådets medlemsstater hevder;

Som er overbevist om at denne rett kan utøves mest direkte på lokalplanet;

Som er overbevist om at lokale myndigheter med reelt ansvar er i stand til å yte en forvaltning som er effektiv samtidig som den er i nær kontakt med den enkelte borger;

Som erkjenner at tryggingen og styrkingen av det lokale selvstyre i de forskjellige europeiske land er et viktig bidrag til byggingen av et Europa basert på prinsippene om demokrati og desentralisert makt;

Som hevder at dette innebærer at lokale myndigheter har demokratisk opprettede besluttede organer og utstrakt selvbestemmelse når det gjelder ansvar, hvorledes ansvaret utøves, og hvilke ressurser som er nødvendige for at formålene realiseres,

er blitt enige om følgende:

Artikkel 1

De Kontraherende Parter betrakter seg som bundet av artiklene nedenfor på den måte og i den utstrekning som dette Charters artikkel 12 foreskriver.

Del I

Artikkel 2 – Grunnlag for lokalt selvstyre i lovgivning og grunnlov

Prinsippet om lokalt selvstyre skal anerkjennes i nasjonal lovgivning, og i grunnlov hvor dette lar seg gjennomføre.

Artikkel 3 – Begrepet lokalt selvstyre

1. Lokalt selvstyre betegner lokale myndigheters rett og evne til så langt loven tillater, på eget ansvar og i lokalbefolkningens interesse å regulere og administrere en betydelig del av de offentlige anliggender.
2. Denne rett skal utøves av råd og forsamlinger hvis medlemmer er fritt valgt ved hemmelige valg på grunnlag av direkte, lik og alminnelig stemmerett, og som kan ha utøvende organer som er ansvarlige overfor seg. Denne bestemmelsen skal ikke ha innvirkning på bruken av borgerforsamlinger, folkeavstemninger eller noen annen lovlig form for direkte borgerdeltagelse.

Artikkel 4 – Det lokale selvstyrets rekkevidde

1. Lokale myndigheters grunnleggende kompetanse og ansvar skal fastsettes i grunnloven eller ved lov. Denne bestemmelse skal imidlertid ikke forhindre at lokale myndigheter ved lov tillegges kompetanse og ansvar for bestemte formål.
2. Så langt loven tillater, skal lokale myndigheter stå fritt til å ta initiativ på hvilket som helst område som ikke ligger utenfor deres kompetanse eller hvor myndigheten ikke tilligger andre instanser.
3. Offentlig myndighetsutøvelse skal i alminnelighet fortrinnsvis utøves av den myndighet som står den enkelte borger nærmest. Ved plassering av et myndighetsområde hos en annen myndighet, bør det tas hensyn til sakens omfang og art, og til kravene til effektivitet og økonomi.
4. Den kompetanse som tilligger lokale myndigheter skal normalt være ubeskåret og udelt. Den skal ikke kunne svekkes eller begrenses av en annen sentral eller regional myndighet med mindre det er fastsatt i lov.
5. Dersom sentrale eller regionale myndigheter delegerer kompetanse til lokalforvaltningen, skal disse så langt råd er fritt kunne tillempe utøvelsen av slike fullmakter til de lokale forhold.
6. I alle saker som direkte angår dem, skal lokale myndigheter i så god tid og på en så hensiktsmessig måte som mulig tas med på råd i planleggingen og når beslutninger skal fattes.

Artikkel 5 – Beskyttelse av lokale myndigheters grenser

Lokale myndigheters grenser skal ikke forandres uten at det berørte lokalsamfunn først er rådspurt, eventuelt ved folkeavstemning hvor loven tillater dette.

Artikkel 6 – Tilstrekkelig administrasjon og ressurstilførsel til løsning av lokale myndigheters oppgaver

1. Uten å være bundet av mer generelle lovbestemmelser, må lokale myndigheter selv kunne forme sin interne administrasjon slik lokale behov tilsier og for å sikre effektiv styring.

2. Kommunalt ansatte må ha lønns og arbeidsvilkår som gjør det mulig å rekruttere høyt kvalifisert personell etter fortjeneste og kompetanse; for å oppnå dette må tilstrekkelig opplærings, muligheter, lønn og avansementsmuligheter kunne stilles i utsikt.

Artikkel 7 – Betingelser for utøvelse av verv på lokalplanet

1. Folkevalgtes arbeidsvilkår skal tillate dem fritt å utøve sine funksjoner.
2. Vilkårene skal innebære passende økonomisk vederlag for utgifter som påløper under utøvelsen av vedkommende verv og, hvor det passer, dekning av tapt arbeidsfortjeneste eller betaling for utført arbeid og tilsvarende trygderettigheter.
3. Enhver funksjon eller virksomhet som anses uforenlig med å inneha et verv som det velges til lokalt, skal fastsettes ved lov eller i henhold til grunnleggende juridiske prinsipper.

Artikkel 8 – Administrativ kontroll med lokale myndigheters virksomhet

1. Administrativ kontroll over lokale myndigheter kan bare utøves i samsvar med slike fremgangsmåter og i slike tilfeller som grunnloven eller loven bestemmer.
2. Normalt skal administrativ kontroll med lokale myndigheters virksomhet ha som eneste formål å sikre etterlevelse av loven og grunnlovsfestede prinsipper. Overordnede myndigheter kan likevel når det tjener saksgangen utøve administrativ kontroll når det gjelder saker hvor utøvelsen er blitt delegert til lokale myndigheter.
3. Administrativ kontroll over lokale myndigheter skal utøves slik at den kontrollerende myndighets inngrep står i forhold til de interesser den skal ivareta.

Artikkel 9 – Lokale myndigheters økonomiske ressurser

1. Innen rammene for landets økonomiske politikk skal lokale myndigheter ha krav på tilstrekkelige egne økonomiske midler som de fritt kan disponere så langt deres myndighet rekker.
2. Lokale myndigheters økonomiske ressurser skal stå i forhold til det ansvar grunnloven og loven pålegger dem.
3. En viss andel av de ressurser lokale myndigheter disponerer skal stamme fra lokale skatter og gebyrer som de selv innenfor lovens grenser har myndighet til å fastsette satsene for.

4. De økonomiske systemer som lokale myndigheter henter sine midler fra, skal være så mangeartede og fleksible at midlene så langt det er praktisk mulig kan holde tritt med den reelle utviklingen i det det koster å få løst oppgavene.
5. For å beskytte lokale myndigheter som er økonomisk svakere stillet, må det iverksettes omfordelingsrutiner eller tilsvarende tiltak beregnet på å oppveie virkningen av ujevn fordeling så vel av mulige inntektskilder, som av økonomiske byrder. Slike rutiner eller tiltak skal ikke innskrenke lokale myndigheters valgfrihet innenfor deres egne ansvarsområder.
6. Lokale myndigheter skal på en hensiktsmessig måte rådspørres om på hvilken måte omfordelte midler skal overføres til dem.
7. Så langt som mulig skal bevilgninger til lokale myndigheter ikke øremerkes for bestemte formål. Bevilgninger bør ikke innskrenke lokale myndigheters fundamentale rett til innenfor sine myndighetsområder selv å bestemme sin politikk.
8. Når det gjelder lån med sikte på kapitalinvesteringer, skal lokale myndigheter innen lovens begrensninger ha tilgang til det nasjonale kapitalmarked.

Artikkel 10 – Lokale myndigheters organisasjonsrett

1. Lokale myndigheter skal ha rett til å samarbeide under utøvelsen av sin myndighet og, så langt loven tillater, til å danne forbund med andre lokale myndigheter for å løse oppgaver av felles interesse.
2. Hver stat skal anerkjenne lokale myndigheters rett til å tilhøre forbund til beskyttelse og fremme av deres felles interesser, og til å tilhøre en internasjonal forening av lokale myndigheter.
3. Under slike betingelser som loven måtte bestemme, skal lokale myndigheter ha rett til å samarbeide med sine motstykker i andre land.

Artikkel 11 – Lovmessig beskyttelse av lokal selvstyre

Lokale myndigheter skal ha tilgang til judisiell overprøving for å sikre fri utøvelse av sin myndighet og respekt for slike prinsipper for lokalt selvstyre som er nedfelt i landets lovgivning eller grunnlov.

Del II – Diverse bestemmelser

Artikkel 12 – Forpliktelser

1. Hver Kontraherende Part forplikter seg til å betrakte seg som bundet av minst tyve punkter i Charterers Del 1, hvorav minst 10 skal velges blant følgende punkter:
 - a. artikkel 2

- b. artikkel 3, punktene 1 og 2
 - c. artikkel 4, punktene 1, 2 og 4
 - d. artikkel 5
 - e. artikkel 7, punkt 1
 - f. artikkel 8, punkt 2
 - g. artikkel 9, punktene 1, 2 og 3
 - h. artikkel 10, punkt 1
 - i. artikkel 11
2. Punktene som velges i samsvar med denne artikkels punkt 1 skal meddeles Europarådets Generalsekretær samtidig med at den Kontraherende Part deponerer sine ratifiserings-, tiltredelses- eller godkjenningsdokumenter.
 3. Enhver Kontraherende Part kan på et senere tidspunkt meddele Generalsekretæren at den betrakter seg som bundet av hvilke punkter som helst i dette Charter som Parten ikke allerede har akseptert i henhold til denne artikkels punkt 1. Slike forpliktelser i etterhånd skal betraktes som integrerte deler av den meddelende Parts ratifikasjon, tiltredelse, eller godkjenning, og skal få den samme virkning fra den første dag i måneden som følger etter utløpet av en periode på tre måneder etter den dato Generalsekretæren mottok slik meddelelse.

Artikkel 13 – Myndigheter som Charteret gjelder for

Prinsippene for lokalt selvstyre som er nedfelt i dette Charter gjelder for lokale myndigheter av enhver kategori som finnes på den Kontraherende Parts territorium. Imidlertid kan enhver Kontraherende Part, når den ratifiserer, tiltrer eller godkjenner dette Charter, spesifisere hvilke kategorier lokale eller regionale myndigheter som den har til hensikt å begrense Charterets gyldighet til eller å unndra Charterets gyldighet. Ved senere å meddele dette skriftlig til Europarådets Generalsekretær, kan Parten også gjøre Charteret gjeldende for ytterligere kategorier lokale eller regionale myndigheter.

Artikkel 14 – Formidling av opplysninger

Hver Kontraherende Part skal sende Europarådets Generalsekretær alle relevante opplysninger om lovgivning og andre tiltak som den treffer i den hensikt å etterkomme bestemmelsene i dette Charter.

Artikkel 15 – Undertegnelse, ratifisering og ikrafttreden

1. Dette Charter skal være åpent for undertegnelse av Europarådets medlemsstater. Det er gjenstand for ratifisering, tiltredelse, eller godkjenning. Ratifiserings-, tiltredelses- eller godkjenningsdokumenter skal deponeres hos Europarådets Generalsekretær.
2. Charteret skal tre i kraft fra den første dag i måneden som følger etter utløpet av en periode på tre måneder etter den dato Generalsekretæren mottok slik erklæring etter den dato fire av medlemsstatene i Europarådet har uttrykt sitt samtykke til å være forpliktet av Charteret i henhold til bestemmelsene i foregående punkt.

3. For enhver medlemsstat som senere uttrykker sin vilje til å være bundet av det, trer Charteret i kraft fra den første dag i måneden som følger etter utløpet av en periode på tre måneder etter datoen for deponeringen av statens ratifiserings-, tiltredelses- eller godkjennelsesdokument.

Artikkel 16 – Klausul om territorial anvendelse

1. Enhver stat kan ved undertegning eller ved deponering av sitt ratifikasjons- godtakelses-, godkjennings- eller tiltredelsesdokument angi på hvilket territorium eller hvilke territorier dette Charter skal gjelde.
2. Enhver stat kan på en hvilken som helst senere dato, ved erklæring sendt til Europarådets Generalsekretær, utvide anvendelsen av dette Charter til ethvert annet territorium som er oppgitt i erklæringen. Charteret skal tre i kraft for et slikt territorium på den første dag i måneden som følger etter utløpet av en periode på tre måneder etter den dato Generalsekretæren mottok slik erklæring.
3. Enhver erklæring avgitt i henhold til de to foregående punkter kan trekkes tilbake for ethvert territorium angitt i en slik erklæring ved å gi underretning til Generalsekretæren. Tilbaketrekkingen skal tre i kraft på den første dag i måneden som følger etter utløpet av en periode på seks måneder etter den dato Generalsekretæren mottok slik underretning.

Artikkel 17 – Oppsigelse

1. Enhver Kontraherende Part kan si opp dette Charter når som helst etter utløpet av en femårs periode fra datoen for Charterets ikrafttreden og etter å ha gitt Europarådets Generalsekretær seks måneders varsel. Slik oppsigelse skal ikke ha virkning for Charterets gyldighet for andre Kontraherende Parter, forutsatt at det til enhver tid finnes ikke mindre enn fire slike Kontraherende Parter.
2. I samsvar med bestemmelsene i foregående punkt, kan enhver Kontraherende Part si opp et hvilket som helst punkt i Charterets Del I som den tidligere har godtatt, forutsatt at den Kontraherende Part fortsetter å være bundet av det antall og den type punkter som kreves i artikkel 12, punkt 1. En Kontraherende Part som ved å si opp et punkt ikke lenger tilfredsstillter kravene i artikkel 12, punkt 1, skal anses for å ha sagt opp selve Charteret.

Artikkel 18 – Meddelelser

Europarådets Generalsekretær skal opplyse Rådets medlemsstater om:

- a. enhver undertegnelse;
- b. deponeringen av ethvert ratifiserings-, tiltredelses-, eller godkjennelsesdokument;
- c. enhver ikrafttreden av dette Charter i samsvar med artikkel 15;
- d. enhver meddelelse som mottas i henhold til bestemmelsene i artikkel 12, punkt 2 og 3;
- e. enhver meddelelse som mottas i henhold til bestemmelsene i artikkel 13;
- f. enhver oppsigelse som vedkommer dette Charter.

Til bevitnelse herav har undertegnende, som har behørig fullmakt dertil, undertegnet denne Konvensjonen.

Utferdighet i Strasbourg, den 15. oktober 1985, på engelsk og fransk idet begge tekster har samme gyldighet, i én enkelt kopi som skal deponeres i Europarådets arkiver. Europarådets Generalsekretær skal sende bekreftede kopier til hver av Europarådets medlemsstater og til enhver annen stat som er innbudt til å tiltre denne konvesjonen.